

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ira Libri Tres

De Meyer, Liévin

Antverpiae, 1694

De Ira Liber III. Remedium Iræ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68620)

DE IRA LIBER III.

REMEDIIUM IRÆ.

Emina cum causis, & damna secuta furorem,
Materies numeris bina fuere meis.

Jam medicina juvet; jã vulnera tollere tempus;
Jam melior partes, Musa, medentis age.

Si potuit vetiti quondam Præceptor amoris,

Quod cecinit, serò velle perisset opus:

Quosque Cupidineis malè sparserat artibus ignes,

Utiliter fufis obruit auctor aquis:

Cur ego non alios tentem superare furores?

An minus Idaliis ignibus Ira nocet?

Illa tamen monstris caput altius omnibus effert,

Illa ferox nostro sanguine bella gerit:

Cumque pigro serpent contagia cetera morbo,

Emicat, & nullas fert violenta moras.

Pugna gravis superest. Procul hinc discedite inertes.

Hostibus à magnis gloria magna venit.

Jam litui sonuere: vocor ducturus in hostem

Agmina. Quisquis ades, corripe tela manu.

Ecce subit, stygiis egressa paludibus, ardens

Bellua, vipereas Ira soluta comas.

Neve parum possis cognoscere, respice vultum:

Dimidium palmæ, cognitus hostis, erit.

Quò fugis? Haud animum timeas firmare tuendo.

Tota sub aspectus Ira vocanda tuos.

Ignem micant oculi, turgent suffusa veneno

Pectora, mugitu guttur & ora sonant.

Spuma cavos, saniesque pererrat candida rictus,
 Forma que nescio quid grande minantis habet.
 Huic comes it socio properans Infania passu,
 Et regit incertæ sola fororis iter.
 Subsequitur Vindicta, necesseque & vulnere spirans,
 Evomit in Superos impia verba Deos.
 Hanc circum volitant Furia; quas, torva flagello,
 Increpat, & stimulis Ira valere facit.
 Captâ lubit Ratio, manibus post terga retortis,
 Et trahitur scissis Pax violata comis.
 Laetaque Amicitia, & contemptis legibus Æquum,
 Et Decor, & dura compede vincita Fides.
 Ecce, velut torrens pluviâlibus auctus ab Hædis,
 Devia, nec certis finibus, Ira ruit.
 Quâ properat, prosternit agros, & gramina vellit,
 Ultricique ferit stantia saxa manu.
 Non, stimulante fame, sic infremuere leones,
 Antraque præcipiti deseruere fuga:
 Nec sic, quem telo vexat gladiator Ibero,
 Taurus, ab excussâ cornua jactat humo:
 Ut fremit & trepidis regionibus Ira minatur,
 Longaque, submoto fœdere, bella movet.
 Prima fuit rabidum cognoscere cura furorem;
 Proxima, quâ monstrum parte dometur, erit.
 Si quid opis montes, si quid Parnassia tempe,
 Si quid habent citharæ, Phœbe canore, tuæ:
 Graminaque Aonidum rorantibus uda sub antris,
 Pegaseæque fugax vena salubris aquæ:
 Omnia nunc vires, ad opem, conjungite vestras.
 Non tenui magnum vincitur arte malum.

Et tibi sunt arcus, & sunt tibi, Phœbe, sagittæ,
 Jonio constat quas valuisse mari.
 Pythius & spiris nequirit vitare pharetram
 Anguis, & hæc dextræ gloria prima fuit.
 Adjice præteritæ monumenta recentia laudi,
 Hæc nova præsidio bella gerenda tuo.
 Delphica victoris prætexam templa coronâ,
 Addet & ad festos hunc quoque Musa diem.
 Hæc ego: stridorem visa est levis aura dedisse:
 Antè oculos Phœbus (non ego fallor) erat.
 Non tamen ex humerisabilem suspenderit arcum,
 Tela quoque in vacuâ nulla fuere manu.
 Sed citharam aridens digitis aptabat eburnam,
 Atque ait; auspiciis concidet Ira meis.
 Illa tamen nullis madefiet faucia telis,
 Nec feret optatam nervus, & arcus opem.
 Cantus opem feret hanc; citharæque potentior ictus,
 Quam pharetræ, longè tela vibrantis, erit.
 Sit truculenta licet, fœtâque ferocior Hydrâ,
 Scilicet obsequio carminis Ira cadet.
 Æripedes olim domuerunt carmina tauros,
 Hospes ut auratæ vellera vexit ovis.
 Non erat aut galeâ, aut clypeo sat tutus Jason,
 Sat tamen Æsonides carmine tutus erat.
 Carmine sopivit vigilem Medea Draconem,
 Qui poterat squamis vertere tela suis.
 Disce, novi vates operis, sine vulnere ictu,
 Pieris Iram perdomuisse fonis.
 Non ego te Hemoniæ contundere noxia terræ
 Gramina, non jubeo Phalidos arva sequi.

44 REMEDIUM IRÆ

Nulla veneficiis ponetur inanibus Ira ;
 Innocui Phœbus carminis auctor adest.
 Dixerat : Aonio leviter mea tempora ramo
 Contigit , & celeri cessit in astra viâ.
 Ergo age , quisquis ades , veteris quem pœnitet ira ;
 Qui cuperes turpi liber abire jugo :
 Quem desiderium pulcræ tenet acre salutis ,
 Votaque non omni languida parte jacent :
 Ne pereas , pestisque malo dominante perennet ,
 Accipe præceptis commoda certa meis .
 Opprime , dum nova sunt , vivacis sulfura flammæ ,
 Maxima sunt tardæ damna futura moræ .
 Vidi ego succensis affundi flumina tectis :
 Flamma recens modicâ victa dehiscit aquâ .
 Exiguo de fonte patens enascitur amnis ,
 Virgaque , non longo tempore , robur habet .
 Credere quis possit quercum de semine jacto
 Surgere ; quis Nilum fonte venire putet ?
 Et tamen hæc latos jam porrigit æthere ramos ,
 Ille fluit septem conspiciendus aquis .
 Utque novum veteri melius sanabile vulnus ,
 Sic Iræ melior cura recentis erit .
 Omnia principiis minimo curantur : at hora
 Longior , est vitiis vulneribusque gravis .
 Pectora cum primo fuerint agitata furore ,
 Si sapis , haud celerem ferre moreris opem .
 Excutis intactâ nocituram veste favillam :
 An minor est animi cura futura tibi ?
 Ah ! miser , ignoras , in quanta incendia crescat ,
 Obruta ni primis motibus Ira cadit .

Virus

Virus ab exiguo paulatim in viscera morfu
 Serpit, & exitium læsa medulla trahit.
 Prima sit infirmos igitur superare furores
 Cura, novus quilibet miles ad arma venis.
 Cum benè pacati ceciderunt pectoris æstus,
 Effice ne fragili stet tibi palma loco.
 Ne repetat pugnam, victus modò, fortior hostis;
 Militiæ faciet dexterioris opus.
 Admonitu redit ira levi: si sulfura tangis,
 Vivet: habet flammæ semina certa cinis.
 Tu cave, quæ primùm læserunt, mente revolvās,
 Immeritum nec te multa tulisse putes.
 Nec tibi dissidii causas, tempusque, locumque,
 Nec tibi quæ fuerint verba, modumque refer.
 Mens aliò vertenda nocens. Quid imagine gaudes?
 Transit in affectus ista figura malos.
 Nec tibi sit mores, nec sit tibi facta notare
 Alterius, qui te læserit antè, labor.
 Ut referas tibi vera, tamen magis illa nocebunt:
 Alterius culpa, est causa futura tuæ.
 Non comites audi, raro meliora monentes,
 Vix aliquis partes conciliantis aget.
 Non tu consilii prætexas jura petendi;
 Has malè per rimas callida flamma subit.
 Omnia lethæo sunt perfundenda liquore:
 Palmam, qui poterit non memor esse, feret.
 Atque ut plena tuis maneat victoria castris,
 Tutus & ex omni parte triumphus eat:
 Ne pigeat propriis oculos advertere factis;
 Eripiat totos hæc tibi cura dies.

46 REMEDIUM IRÆ

Tu tibi sis iudex, in te tibi collige testes;
 Teque reum, quamvis non eris, esse puta.
 Si bene te damnas, si causam litis oborta
 In tua convertis crimina, salvus eris.
 Debita præcipue est annis vigilantia primis,
 Ut pater officii sit memor usque sui.
 Sedulus exploret mentes, fingatque tenellas,
 Radicisque malæ germina prima secet.
 Parvus, & in cunis, vicit Tyrinthius angues:
 Quis credat teneras hoc valuisse manus?
 Post tamen & fulvos fertur superasse leones,
 Atque humeris calum grande pependit onus.
 Mollibus ex annis spes est censenda futuri.
 Nobile depositum cura parentis habet.
 Moribus invigilet pueri pater, & bona nutrix,
 Venturique doment semen inerme mali.
 Sapè animos juvat imperio tentare paterno,
 Interdum & studio, quæ rogat ille, nega.
 Pœnaque nascentes iras moderata sequatur.
 Deficiet curâ prima favilla tuâ.
 Cura, rudes virgas recto confurgere trunco,
 Spemque bonæ dominum messis habere, facit.
 Vitibus & steriles detondet Cura racemos.
 Luxuriat brevibus plenius uva comis.
 Cura facit, dominis catulos parère leonum.
 Difficile est canis iussu dedisse lupis.
 Si tamen antiqui valuerunt semina morbi,
 Et furor in capto pectore regna tenet.
 Non ego te, quamvis valido pugnabitur hoste,
 Immemorem palmæ ponere tela velim.

Desperare

Desperare nefas. Timidis victoria numquam
 Risit, & ignavas effugit illa manus.
 Dum favet; & nulli turbant præcordia motus;
 Dum tibi tranquillæ tempora pacis eunt:
 Collige venturæ medicamina providus iræ.
 Me duce, non ullum tempus abibit iners.
 Optima prævertit morbum medicina futurum.
 Anticipa: tardam quis roget æger opem?
 Præcipuè cum liber eris, curisque solutus;
 Quæis ferias hostem, sedulus arma para.
 Quæris ubi invenias? Plutarchi perlege libros,
 Nec tibi sit Senecam consuluisse labor.
 Cautus eris lectis, milesque paratior, illis:
 Hi tibi, quod fugias, quodque sequare, dabunt.
 Quis vetet & nostros vacuum legisse libellos?
 Forfan & hic aliquid, quod juvet, esse potest.
 Tu, cum sanus eris, menti modò singula sanæ
 Infer: præsidium, cum subit Ira, dabunt.
 Improvisa magis feriunt mala: mensque, periclo
 Anxia præsentis, consiliumque fugit.
 Cum furor invasit, serò præcepta petentur
 Mitia; quod faceres, antè docendus eras.
 Te nunc Ira rudem, te nunc deprendet inermem,
 Vulneribusque tuis pectora nuda dabis.
 Ecquis equo, voluceri quando ruit ocyor aurâ,
 Vincula tum primum, frænæque fera paret?
 Tunc decuit, cum mitis erat; cum carcere clausus
 Præbebat facili colla premenda manu.
 Nunc vagus effræni fertur per devia saltu;
 Nec pondus, domini verba monentis habent.

Ecce

48 REMEDIUM IRÆ.

Ecce premit muros densis exercitus armis,
 Obsidet & clausum pervigil hostis iter:
 Stulte quid annonam medios inferre per hostes,
 Præsidiumque tibi lentus, & arma paras?
 Pacis opus fuit hoc. Quid inertia tempora damnas?
 Tradentur ducibus mœnia victa novis.
 Tu quoque venturæ victor domineris ut iræ,
 In promptu galeam, scutaque miles habe.
 Tu quoque fræna para: frænis fera monstra domantur.
 Principium cladis libera colla dabunt.
 Pessima libertas animis, ut pessima ponto:
 Utraque res vinculis impedienda suis.
 Provida litoribus natura coërcuit æquor,
 Litora si desint, omnia pontus erunt.
 Deucalionæ testantur tempora Pyrrhæ:
 Terra superfusis nulla patebat aquis.
 Mens pelago similis: res utraque plena procellis:
 Et suus est animis, & suus æstus aquis.
 Litora quid dubitas rapidæ circumdare menti?
 Injice veloci vincula fessor equo.
 Et tamen ut mentes variant, variabimus artem:
 Non quæcumque tibi vincla, sed apta, para.
 Fræna quidem Phaëton, sed non tamen apta tenebat:
 Eois cecidit non minus ille rotis.
 Quæ medicina juvat reliquos, tibi sumpta nocebit.
 Noscenda est morbi vis, & origo tui.
 Nota tibi sensim tua sint mala: seu tibi fastus,
 Seu stimulos Iræ subdere vina solent.
 Sive dolor, minimique nocent incommoda morbi,
 Curave difficilem, non moderata, facit.

Seu

Seu te libertas linguæ, fandi que cupido
 Abripit, & pacis jura fovere vetat.
 Sive cupis sapiens aliis, prudensque videri,
 Debeat ut sensus quisque probare tuos.
 Exploranda mali sunt semina. Tum tibi leges
 Scribere, tum menti ponere jura decet.
 Ebrietas nocuit? facito convivia vites.
 Dissidium peperit lubrica lingua? file.
 Da requiem curis, si sis morosus ab illis:
 Da ludo, si quæ crimina ludus habet.
 Denique quidcumque est, animum quod læserit agrum,
 Hac miser, ut valeas, parte juvandus eris.
 Pauca, sed è multis aptissima selige: nec te
 Propositis onera: ne grave fidat onus.
 Proximus huic labor est, tibi quæ fatis apta putabis,
 Singula ab eventu velle probare suo.
 Crede mihi, faciet non sola scientia sanum.
 Scire licet multis: qui facit, ille valet.
 Plus tibi dat longis brevis experientia votis.
 Hæc juvat, inque animos altius ire solet.
 Certius ille minas, & saxa latentia ponti
 Vitat, qui dubiâ sæpè cucurrit aquâ.
 Ille valet multo bellorum interritus usu
 Miles; sub galeâ quem senuisse vides.
 Segnities superanda tibi est, Jam prosilit hostis;
 Scuta cape, & validâ tela repelle manu.
 Scilicet harebis primos ad pectoris æstus,
 Et cupies animo posse favere tuo.
 Et tibi vindictæ succurrent mille figuræ,
 Et fræni impatiens, pacis & osor eris.

At nisi præceptis accesserit usus honestis,
 Utilius fuerat nil didicisse tibi.

Turpius ille cadit, qui, cum divertere possit,
 Saxa suum prudens lædit ad iæta pedem.

Æger es, & morbi præsens medicina paratur,
 Quôque malum possis tollere, succus adest.

Quid tibi profuerit lecto vicina reponi
 Pocula, quæ trepido languidus ore fugis?

Ut valeas, timor hic succi ponendus amari.
 Incipe: erit totus vincere prima labor.

Aspicias ut solvunt patrio de litore classem,
 Omnis in officio nautica turba suo est.

Carbasa pars tollunt; pars pendula funibus errant:
 Hic celer obliqui summa rudentis adit.

Portubus egressi nautæ per transtra quiescunt.
 Quod superest: navem ventus, & unda feret.

Principiis labor omnis inest. Enitere clivo
 Culminis exigui: cætera prona via est.

Ergo tibi trux animus veteres meditabitur iras,
 Incipe propositis addere facta tuis.

Viribus hic opus est; hic ô fortissime certa:
 Difficilis parvæ pugna futura moræ.

Mox tibi prætendet victoria lata coronam,
 Inque tuum venient laurea ferta caput.

Et juvat exemplis animum stimulare priorum,
 Iræ qui dominos imposuere pedes.

Respice Socraticæ monumenta perennia vitæ.
 His tibi de tenebris pars quoque lucis adest.

Nulla cui in toto fuerant commercia cælo,
 Nec satis æthereâ notus ab arce Deus.

Dicitur

Dicitur ille tamen, quoties præsenferat iram,
 Verba levi solitus fracta referre sono.
 Dicitur & pressis gestus breviasse lacertis,
 Et modico passus corripuisse gradu.
 Lumina quin etiam blando ridentia vultu,
 Oraque compositæ simplicitatis erant.
 Ipse Decor placidâ sensus statione tenebat,
 Ipse Decor pulchro membra coacta situ.
 Artibus his primo cecidit furor irritus ortu.
 Artibus his victor quilibet esse potest.
 Scilicet emoritur, cui non datur exitus, ignis,
 Flammaque, concluso carcere, prima perit.
 Non tamen his semper monitis parère juvabit.
 Sæpè habet eventus ira repressa malos.
 Ipse vides magnos agitari sulfure montes,
 Et validas turres flamma sepulta movet.
 Si minor est; conclude, perit: si maximus ignis;
 Liber ab effracto carcere victor abit.
 Ipse levem poteris pariter superare furorem,
 Vincere & invalidi semina prima mali.
 Acrior exarsit solitò, atque exastuat intus?
 Ille furor verbis emoderandus erit.
 Non solet à magno subito subsidere vento
 Fluctus; erit positâ lenior ille morâ.
 Ergo ubi deprendes totis ardere medullis
 Pectora, da morbo tempora parva tuo.
 Tempore commotæ vis frangitur orta procellæ,
 Siffitur indomiti tempore cursus equi.
 Tempore quis nescit sævas mitescere Tigres,
 Et juga paulatim ferre molesta boves?

52 R E M E D I U M I R Æ

Tempore te requiem jubeo sperare furoris:
 Maxima per vires concidet ira suas.
 Hæc etiam est artis non cura novissima nostræ,
 Ne celer ad pœnas, quas dabit alter, eas.
 Lentus ab offensâ crimen punire memento.
 Vindictæ spatium, cum subit ira, dabis.
 Nam ferulâ, vultuque minax, & more furentis,
 Alterius culpæ turpiter ultor eris.
 Utilitas factum suadet memorare Platonis,
 Cujus ab ingenio Græcia nomen habet.
 Percussurus erat famuli data terga merentis,
 Sustuleratque avidâ lora parata manu:
 Substitit, ut sensit motas violentius iras,
 Formaque ceu domini percutientis erat.
 Dum reus expectat pœnas, vindexque minatur;
 Dum mora fit: vires fregerat ira suas.
 O! quantum ulturo nocet indulgere furori!
 Crede mihi, vindex non moderatus eris.
 Crescit, & egreditur fines properata decori,
 Iraque supplicii nescit habere modum.
 Exiguum est, quod amice rogo. Non sumere pœnas
 Te veto: quid modici temporis hora nocet?
 Differ opus: lentè properat vindicta Deorum,
 Nec veniunt celeri fulmina missa manu.
 Æquior ad pœnam, judexque paratior ibis,
 Pectora cum cæco tota furore vacant.
 Grande moræ pretium: justâ pendentia lance
 Crimina supplicium, quod meruere, ferent.
 Offensæ tamen interdum vindicta negetur.
 Sæpè rei culpam dissimulasse juvat.

Sæpius

Sæpius & veniam facilis concede roganti .

Tunc quoque concedes , cum rogat ille nihil .

Utque malus perstet , pergatque laceßere dictis ,

Tu tamen excusans mollia verba dabis .

Ardua res , fateor , verbis quoque mitibus uti :

Forßitan hinc artes corripiesque meas .

Si sapias , sint dura licet , præcepta sequeris .

Ferre solet certam potus amarus opem .

Lacte leves morbi , & succo meliore juvantur ,

Vulnus & exiguum fascia mollis obit .

At quoties imæ vitium traxere medullæ ;

Ut valeas , ferri durior usus ager .

Saucius & sectis patieris partibus ignem ,

Et medici duras esse querere manus .

At tibi , quicumque es , dominæ qui subditus iræ

Servis , & longi temporis æger ades :

Non tua sunt tenui leviter percussâ sagittâ

Pectora ; descendit vulnus ad ossa tuum .

Cura grayis superest . Phœbo parete medenti

Tolletur medicâ carminis arte malum .

Carminè Jæssides Regem placassè furentem

Dicitur , & cantu demeruisse suo .

Sustulerat validis quatiendam viribus hastam ,

Ut canit , oblitâ decidit hasta manu .

Ergo ubi læsus eris , ne te malus auferat ardor ,

Et cita vindictam concitet ira , cave .

Vel tu dissimula , si clam peccaverit alter ;

Vel pius ignoscas crimina facta palam .

Nil tibi decedet ; facto laudaberis isto .

Accedet famæ gloria magna tuæ .

54 REMEDIUM IRÆ

Mascula vis animi surgentes tuta procellas
Audit; & ignavum, parcere nolle, putat.
Imperturbatæ felix constantia mentis
A Superis, Divûm munere, missa venit.
Forsitan hoc curas, ne prava licentia crescat?
Ne capiat vires libera culpa novas?
Scilicet errores fovet indulgentia: nec te
Vindictæ studium; sed bonus ardor agit.
Hæc cave ne species, & amor te fallat honesti.
Virtutis, vitium, sæpè colore venit.
Celat avaritiam, qui prodigus esse veretur:
Fit petulans, si quis rusticus esse timet.
A vitio tenui distat discrimine virtus.
Fallit, & arbitrio res eget illa gravi.
Dic mihi, quid solers aliena pericula curas?
Ad tua sollicitas vulnera verte manus.
Cum tibi parta salus, cum te curaveris ipse,
Alterius tutò causa salutis eris.
Nunc tibi, quod vincas in te, convitia præstant.
Materies palmæ culpa aliena tuæ est.
Ni facis, ista tuæ velamina callidus iræ
Addis, & ad flammam pabula cæca paras.
Et poteris validâ mentem ratione tueri:
Calliope cæcum non tibi monstrat iter.
Tu modo quas artes Musæ, quas dictat Apollo,
Ne sine veliferos per freta ferre Notos.
Vel senior, vel par, annisve minoribus impar
Hic, aliquo qui te crimine lædit, erit.
Si minor est; major congressus sperne minores,
Victaque contemptu turba sit ima tuo.

Jupiter

Jupiter & tures, & montes percutit altos;
 Prætereunt humiles fulmina cæsa casas.
 Aspice nobilium certamina lenta leonum,
 Detraçant magnæ bella minora feræ.
 Securas venit acris equi latratus ad aures,
 Ungulaque immisos non ferit unca canes.
 His licet exemplis convitia vana minorum
 Spernere: te gravitas, quæ tueatur, erit.
 Parcere nec dubita senior juvenilibus annis:
 Ætatis memorem te decet esse tuæ.
 Turpè senem verbis contendere: parce moveri:
 Non levitas canis convenit illa tuis.
 Si matura tamen juvenem te corripit ætas,
 Perfer: habent anni jura minora tui.
 Seu meritis annisque pares ad bella coitis;
 Accipe, quâ superes fortior arte parem.
 Major eris, modo cede prior: qui vincitur irâ,
 Deterior vitio redditur ille suo.
 Sic tibi, quisquis erit verbis mordacibus usus,
 Ad veniam, facilem monstrat Apollo viam.
 Esto reis facilis; prodest favor ille duobus:
 Ipse tui victor, victor & hostis eris.
 Ille graves fuerat qui prorupturus in iras,
 Exemplo discet mitior esse tuo.
 Utile consilium, teloque potentius omni,
 Obsequio mentes flectere velle feras.
 Rupibus, impulso mucrone, recanduit ignis:
 Mollibus in lanis ictus inanis erit.
 Aspicias ut stimulis sonipes vexatus acutis
 Per juga sessorem, per cava saxa ferat?

Idem

56 REMEDIUN IRÆ

Idem deductâ per colla ferocia palmâ
 Substitit, & domino paruit ille suo.
 Parva juvant. Hostem blando prior ore saluta,
 Viceris: extinctas sentiet ille faces.
 Sæpè nocens longos odium tenuisset in annos:
 Principium pacis causa minuta dedit.
 Fac possis tria verba loqui, sint mixta querelis
 Illa licet: verbis conciliatur amor.
 Obdurant animos inimica silentia: nec jam
 Quâ subeant furtim fœdera, rima patet.
 Effice jucundo pereat discordia risu,
 Redde propinanti dulcia vina manu.
 Proderit atque animi sensus, irasque fateri;
 Non etiam causas exposuisse veto.
 Asperitas absit tantum, similisque dolenti
 Objice, quæ verbis diluat ille suis.
 Ut benè se purget, de te quoque pauca queretur,
 Et referet rixæ verba molesta tuæ.
 Læsus uterque fuit? veniam concedet uterque
 Pronius; ad pacem mutua culpa facit.
 Tardius ignoscet, qui totum crimen in hostem
 Conjicit; errores dissimulatque suos.
 Irasci se jure putat, quem læserit alter
 Immeritum: ipse tibi fac videare nocens.
 Ira reum te sola facit; si cetera desint,
 Indicium culpæ est hæc satis una tuæ.
 Hæc meruit pœnas: in te licet esse severo:
 Quæ fuit, ultrices sentiat ira manus.
 Hoc genus, hoc studium vindictæ suadet Apollo.
 Dii faciant vindex strenuus esse velis!

Quilibet

Quilibet ex facili est alieni criminis ultor;

Qui sua sustineat plectere, rarus erit.
Et tamen irato poenæ tibi proderit usus.

Cautos poena reos, ne recidantque, facit.
Longius errantes, procul & venatibus actos,

Ire docet gyro, poena, minore canes.
Hæc duræ cervicis equum, quondamque rebellem,

Arbitrio domini fræna tenentis agit.
Sit moderata tamen, neque culpam limite lato

Transvolet: immodico multa rigore nocent.
Quæ poteras succis, curas malè vulnera flammis.

Viribus, & culpæ poena sit æqua tua.
Quem teneas, tibi Musa modum justissima monstrat.

Non ego te flagris terga notare velim.
Nuda nec excussis moneo contundere pugnis

Pectora, nec duro lædere poste caput.
Suppositove breves somnos corrumpere saxo,

Nec caput immundis spargere pulveribus.
Mitius ingenium Musis. Tu vespere sero

Antè oculos censor facta diurna refer.
Tum tibi succurrat numerum censere furoris,

Sævierit quoties ira, quibusque modis.
Nec lacrymæ defint; sed conscia sidera flentis

Aspiciant vigiles immaduisse genas.
Pallidaque austerus subeas jejunia vindex,

Et poterit miseram lymphæ levare sitim.
Si fortuna sinet, stipem largire roganti,

Et tua munificæ crimina plecte manu.
Proderit ambobus poena hæc, inopique, tibi que;

Cautior ære dato: ditior alter erit.

58 REMEDIUM IRÆ.

Hac tibi præteritus ratione piabitur error,
 Supplicio sensim concidet ira tuo.
 Aspicias incultâ tribulos exurgere glebâ ;
 Terra bonas messes vomere læsa dedit.
 Hic labor agricolis. Animi tibi cura colendi
 Contigit : ingenii nobilioris opus.
 Surgit & hic spinis furor enutritus acutis,
 Pectoribusque tuis tetra venena virent.
 Incute, quid dubitas ? radicibus incute ferrum,
 Perdenda est forti messis iniqua manu.
 Quantum animo parcis, pœnasque subire recusas ;
 Tantò radices altius ira jacet.
 Hic juvat immitem, juvat ô ! juvat esse severum !
 Si sapias, hic Minos, hic Rhadamantus eris.
 Quòque magis valeas, tetraë mala plurima pestis,
 Damnaque erunt animo cuncta videnda tuo.
 Improbis immerito furor insultavit amico,
 Et memini æternos me violasse Deos.
 Nec timuit furibunda manus propellere mensam,
 Et cava sunt tumidâ pocula jacta manu.
 Causa quoque ambigui nuper fuit ira duelli,
 Paxque mihi fuso fera cruore stetit.
 Adde graves morbos, & ruptas sanguine venas,
 Utque fero restet nullus in ore color.
 Dii faciant ! mediâ speculum tibi detur in irâ.
 Gorgonis anguicomæ forma futura tua est.
 Hæc tot damna pati miseris placet ? heu ! grave sævæ
 Servitium dominæ, quam bona nulla juvant !
 Dulcius est servasse fidem, coluisse propinquos,
 Tempora jucundis ducere blanda jocis :

Pace

Pace frui; qua non superis formosior oris
 Est Dea, nec cupido gratior ulla mihi.
 Hæc mihi contingat; non conchas litoris Indi;
 Non querar exiguo marmor abesse lare.
 Me mea paupertas suprâ Regumque triumphos,
 Sublimemque super sceptrâ cruenta feret.
 At vos purpurei multo jam sanguine Reges,
 Noxia perpetuâ claudite bella ferâ.
 Nutibus à vestris felicia sæcula pendent.
 Nil, dare quod possint, Numina majus habent.
 Pace data, nostris fugient quoque cordibus iræ.
 Hac ego vos tantum conditione rogo.
 Fallor? an à dextro Concordia risit Olympo,
 Paxque coronatas constitit ante fores?
 Lite vacent aures, inimicaque jurgia cessent:
 Pectoribus fidus vincula nectat Amor.
 Pulsa Fides redeat, redeant Æquumque, Pudorque,
 Ferrea cum vestris bella valete tubis.
 Fœdera qui rupturus ades, procul exul agaris;
 Inter & infames sit tibi rixa lupos.
 Hoc tu supplicium refugis? data fœdera ferya.
 Artibus hoc nostris posse docendus eris.
 Forsitan incautus verbo te lædet amicus,
 Poscentive citam ferre negabit opem?
 Crede gravem subitâ curarum mole teneri,
 Nec cupidum rebus posse vacare tuis.
 Utque vacet; certè mentis, vel corporis ægri
 Hunc aliquâ læsum parte dolere, puta.
 Atque priora refer tibi quæ benefacta, tuisque
 Contulit: hæc memori mente tenere decet.

60 REMEDIUM IRÆ

Tot bona delicto vilescunt turpiter uno,
Culpa recens ob quæ dissimulanda fuit.
Quis furor est, rigido pomaria lædere ferro,
Unus si vacuus fructibus annus eat?
Tot prius Autumnis curvis pendentia ramis
Legisti facili grandia poma manu:
Et tibi larga Ceres fœcundis munera glebis,
Exhaustoque dedit pingua grana sinu.
Horrea cum multas cepere capacia messes,
Da requiem fesso, dure colone, solo.
Ni facis, ingratus, meritòque voceris avarus,
Quæque prius data sunt, perdere dignus eras.
Lancibus hæc librasse decet. Quis crimine in uno,
Si quod erat, culpam dissimulasse neget?
Si numerent alii factorum errata tuorum,
Moribus invenient plura notanda tuis.
Munera si numerent, quæ tu concesseris illis,
Invenient parca non data multa manu.
Christiadum hæc populis canimus. Si Bessus, & atra
Parthus amans cædis negligat ista, feram.
Fas mihi conjugibus certas quoque ponere leges!
Postremum hoc vati Musa secundet iter.
Vos ô! conjuncti vinclo propiore parentes,
Vivite concordi fœmina, virque thoro.
Fœdus in aeternum quondam venistis amantes;
Transcat ad canas pax, sine lite, comas.
Et tibi si qua loquax, linguæque volubilis uxor
Contigit, ignoscas; rara silere potest.
Non tibi contingit soli; communia sexus
Crimina non cautæ garrulitatis habet.

Hoc

Hoc illis natura dedit , studiumque regendæ
 Proles , & ornandæ cetera cura domûs .
 Vos decet hæc tolerare viri , neque ducere magni .
 Diluite apposito verba molesta mero .
 Sunt fora , sunt comites , sunt & commercia vobis
 Publica , sunt patrii pingua rura soli .
 Aut vos venandi studium , studiumve colendi
 Ruris habet , longæ gaudia blanda moræ .
 Pars quota vos horum patitur coluisse penates ?
 Nempè graves curas otia mixta levant .
 Uxor sola lares , semperque domestica servans
 Limina , privatis sedula rebus adest .
 Illam sollicitæ circumstant undique curæ ,
 Et semper causas , undè queratur , habet .
 Si tamen illa viro fuerit morosior equo ,
 Nec potuit linguæ frenâ tenere suæ :
 Non ego propterea furibundum torva minari
 Prælia , nec manibus bella movere velim .
 Quisque suam norit ; variis juvat artibus uti .
 Femina non uno quæque regenda modo .
 Sæpè levi pacem poteris componere risu :
 Sæpè supercilio concilianda venit .
 Proderit & simulare iram , simulata juvabit ;
 Concidet ad fastus garrula lingua tuos .
 Aut hac , aut aliâ pax est revocabilis arte .
 Hac tibi , conjugii , lege subitur onus .
 Quod si fortè truci mulier malè juncta marito es ;
 Accipe non dubiam vera monentis opem .
 Nulla quidem vobis Latæ commercia linguæ ;
 Qui tamen hæc cupidis reddat , amicus erit .

62 REMEDIUM IRÆ

Ingenium, moresque viri cognoscere nuptæ
 Cura sit, & cautè tempora quæque notet.
 Quid placet, ladatque virum; quæ causa furentem
 Incitet, orta quibus vel cadat ira modis.
 Venerit ille foro successu tristis inani;
 Tu quoque, successu res caruisse, dole.
 At si læta redux narraverit, annue lætis,
 Nec dubita vultu gaudia ferre tuo.
 Huic caput, aut subitâ doluerunt pectora tussi?
 Fac tua sollicitus contrahat ora timor.
 Vespere forsitan abest solitâ tibi tardior horâ?
 Quis labor est parvæ tædia ferre moræ?
 Penelope lentum, tamen expectavit Ulysssem,
 Dicitur & reditu læta fuisse viri.
 Ille quidem fertur lustris errasse duobus,
 Lapsoque jam totidem tempora Martis erant.
 Te querulam facient dilata tempora cœnæ,
 Debeat ut rugas ille videre tuas?
 Quid? quod & invitus, sic te cogente, moratur?
 Quid? quod amicitia lege coactus abest?
 Esse potest justæ, fateor, tibi causa querelæ,
 Si nocturna malus tempora lusor agat.
 Ebria si multo referat vestigia Baccho,
 Neglectæ ut veniat certa ruina domûs.
 Limine si tamen hæc absunt incommoda vestro,
 Cauta leves culpas dissimulare potes.
 Dii facerent nuptis prudentia major adesset!
 Sentirent faciles in sua vota viros.
 Carpere disce tui non omnia facta mariti,
 Pax erit, & totâ prælia nulla domo.

Quæritis

Queritis Andromachen cur miles amaverit Hector?

Ceperat hæc mira calliditate virum .

Ille ferox Denaos quoties properabat in hostes,

Cervici galeam quæ daret, uxor erat .

Illa leves iusto ponebat in ordine cristas,

Aureaque adstantis fræna tenebat equi .

Ominaque adjiciens felicitis prospera pugna,

Placabat patrios thure, meroque Deos .

Sive redux cæso referebat ad hoste triumphum,

Victori conjux exiit arma viro .

Multaque de ratibus, magnoque rogabat Achille,

Ut fuerit primo classis adusta salo .

Quid faceret Pyrrhus, quibus & Menelaus in armis

Imbelli dederit mollia terga fugæ .

Bellaque laudabat victoris & arma mariti .

Hectoris hac potuit pectus ab arte capi .

Andromache est imitanda tibi; placituraque mores

Cauta viri, referas moribus ipsa tuis .

Gaudet amor simili: neque nigris candida corvis

Pectora formosus jungere curat olor .

Vos quoque conjugii communia pignora fratres,

Cognati memores sanguinis esse decet .

Ut pugnent alii, certè vos fœdera jungunt

Arctius, & nodo corda potente ligant .

Vivitis ex unâ duplices velut arbore rami,

Unaque vos radix, succus & unus alit .

Vos decet, ex utero genuit quos mater eodem,

Fructibus ut rami, moribus esse pares .

Nec violata prius, nec adultera vos tulit arbor

Degeneres; & fraus insitionis abest .

Vivite

64 REMEDIUM IRÆ

Vivite sic, ut ne pigeat genuisse parentes,

Et cupiant uteri pignora nulla sui.

Viderit ara semel discordes currere fumos:

Hæc vetus, & mundi rixa recentis erat.

Nunc tamen ut sæcli fulsit melioris origo,

Numinis & cunas ducere cœpit Amor:

Cum puerum optatæ referentem tempora pacis

Sidera miserunt; lata recepit humus:

Barbarus an quisquam renovati fœdera mundi

Negligat, & gladios durus & arma paret?

Ecquis erit, cunis qui non mansuescat ab illis,

Vincere quem nequeat blandus amore puer?

Crediderim huic duris filices pendere medullis,

Pectora nec ferri mole carere reor.

Illum aut ignotis nutrix lupa protulit antris,

Aut natum è scopulis expulit unda suis.

At vos Christiadæ saltem morientis amorem

Cernite: pro vobis nobile pendet onus.

Ille cruor rupti lateris de fonte volutus,

Pacem, quâ nihil est dulcius orbe, rogat.

Ille inimicitias, odiique extinguere flammæ

Admonet, & miti pectus amore trahi.

Et movet exemplo, meritamque latronibus iram

Ponit, & errorem crimina tanta vocat.

Quòque magis causam morienti voce peroret,

Suspicit, & Patrem lingua suprema vocat.

Care Pater, populo veniam concede furenti;

Me petat, inque meum detonet ira caput.

En ego vindictæque lubens, pœnisque reservor,

Aspicias hinc præcium sanguinis ire mei.

Dixit,

Dixit , & inclinans humeris caput , ultima mundo ,
 Plenaque divino fœdere verba dedit .
 Diffugiunt Furiaë , lethæaque flumina præter
 It furor , & victus Tartara nigra subit .
 Quæque diu nostrum Vindicta coërcuit orbem ,
 Exulat , & stygiis improba latrat aquis .
 Ecce serenatas curru victore per auras
 Candida Pax niveis lora ministrat equis .
 Sancta Fides circum , & volucrum sonat agmen Amorum ,
 Et manibus nexas implicuere manus .
 O ita ! bella Deus victor procul orbe releget ,
 Damnaque quæ partu bella nocente ferunt .
 Cocyti fremat atra domus , manesque scelestos
 Dividat , & discors , quò volet , ira ferat .
 Nos tamen astriferi referata palatia cæli ,
 Regnaque diversâ candida parte manent .
 Divus ubi pharetrâque puer , facibusque volentes
 Uret , & æternus spicula mittet Amor .
 Discite venturæ jam nunc submittere paci
 Pectora : discordes non capit illa domus .
 At quos bella juvant , & amaræ prælia linguæ ,
 Accipiet stygiâ Cerberus ultor aquâ .
 Illic perpetuis agitata furoribus , illic
 Sæviet ad nigros pallida turba lacus .
 Eligite ; aut pacem hic posito coluisse furore ,
 Ut pius æterno fœdere duret Amor :
 Aut Furiis , rixâque brevem malè ducere vitam ,
 Rumpat ut æternus noxia corda Furor .
 Credite , in oppositas Furor & Concordia sedes
 Ducunt . Eventus hos feret una dies .

66 REMEDIUM IRÆ

Felices ! quibus æthereas continget in oras

Ire coronatis, post sua fata, comis.

Ventus ad optatos duxit mea lintea portus.

Si merui, remis addite ferra meis.

Votaque sanati medicæ persolvite Musæ:

Hoc pretio versus æstimat illa suos.

Dii faciant, nostris aliquis premat artibus Iram !

Præmia si vates consequar ista, fat est.

FINIS.

CEN.